

Anti-pestprotocol

1. Inleiding

Wij willen dat alle kinderen zich op onze school veilig en vertrouwd voelen. In dit anti-pestprotocol beschrijven we op welke manier leerkrachten, kinderen en ouders op onze school samen een veilig schoolklimaat realiseren. We lichten toe op welke manier leerkrachten preventief werken aan het voorkomen van pestgedrag en zetten helder uiteen welke middelen we inzetten wanneer onverhoopt toch sprake blijkt van pesten.

Met dit anti-pestprotocol willen alle teamleden, kinderen en ouders van onze school het volgende onderstrepen:

- Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode op onze school veilig voelen. Vanuit dat gevoel van veiligheid kunnen zij optimaal tot ontwikkeling komen.
- Kinderen en volwassenen kunnen elkaar aanspreken op het naleven van gemaakte regels en afspraken. Dit is mogelijk doordat regels en afspraken op onze school duidelijk zijn en consequent gehanteerd worden.
- We steunen en vertrouwen elkaar en tonen te allen tijde wederzijds respect. Deze constructieve basishouding bevordert een veilig leerklimaat en vergroot het plezier waarmee kinderen elke dag opnieuw deel kunnen uitmaken van onze schoolcontext.

2. Pesten of plagen?

Om te kunnen bepalen in welke situaties het anti-pestprotocol wordt ingezet, is het goed om een onderscheid te maken tussen pesten en plagen. Pesten en plagen zijn verschillende dingen. Het verschil tussen pesten en plagen is groot. Kinderen die elkaar plagen, bedoelen het voor de grap. Ze kunnen elkaar aan. Het plagen gebeurt over en weer. Na een tijdje maken de kinderen het samen weer goed. Je moet ertegen kunnen af en toe geplaagd te worden.

Pesten is iets heel anders. Pesten gebeurt systematisch en is gemeen. Als er wordt gepest, is het ene kind altijd psychisch en/of fysiek sterker dan de ander. De één wint dus altijd en het andere kind is altijd de verliezer. Pesten kan voorkomen in het gezin, in de buurt, bij de sportvereniging of op school. Voorbeelden van specifiek pestgedrag zijn:

- verbaal pesten (uitschelden)
- fysiek pesten (schoppen, slaan)
- intimidatie (bedreiging)
- isolatie (uitsluiten, consequent niet mee mogen doen)
- stelen of vernielen van bezittingen

Wanneer een leerkracht signaleert dat er mogelijk sprake is van pesten, of wanneer een leerkracht daarop gewezen wordt door een ouder van een leerling uit zijn of haar klas, dan treedt het anti-pestprotocol in werking. Dat betekent dat de stappen zoals omschreven in hoofdstuk 6 van dit anti-pestprotocol doorlopen worden.

3. Preventie – inzet Kwink

Wij willen dat alle kinderen zich op onze school veilig en vertrouwd voelen en op een prettige wijze met elkaar omgaan. Daarom werken we onder andere met Kwink. Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL). De lessen vanuit Kwink worden in de groepen 1 tot en met groep 8 gegeven. Er is sprake van een goede doorgaande lijn en een eenduidige, heldere aanpak door de hele school.

Kwink heeft twee belangrijke pijlers:

- Vijf bepalende groepsfasen in een schooljaar
  - Forming (oriëntatie)
  - Norming (normen, regels en gedragsverwachtingen)
  - Storming (strijd om hiërarchie)
  - Performing (klas wordt groep, in een veilig klimaat)
  - Adjourning (afscheid)
- Vijf SEL-competenties
  - Besef van jezelf (ik)
  - Zelfmanagement (ik)
  - Besef van een ander (jij)
  - Relaties kunnen hanteren (jij)
  - Keuzes kunnen maken (wij)

Op basis van deze pijlers helpt Kwink het voorkomen van storend gedrag, waaronder pesten, door kinderen positief gedrag aan te leren- met een groepsbrede aanpak.

Kwink koppelt de lesinhouden aan de groepsfasen om leraren in staat te stellen aan een veilig leer- en leefklimaat te werken. Hierin kan de leerkracht zowel sturend (vooral in fasen van forming, norming en storming) als volgend zijn (om te kunnen aansluiten bij de onderwijsbehoeften van elk kind).

Kwink zet de vijf SEL-competenties uit in een leerlijn voor de hele school, verbindt die aan de groepsfasen en creëert zo de beste voorwaarden voor een veilig schoolklimaat.

De lessen van Kwink gaan uit van een positieve levensvisie en zijn toekomst- en oplossingsgericht voor zowel kinderen, ouders en leerkrachten. De verhalen en oefeningen waarmee in de klassen wordt gewerkt, sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen. Kwink biedt een oefenomgeving aan door een fictieve wereld waarin dieren, met uitgesproken menselijk gedrag, situaties meemaken die ze ook in de gewone wereld kunnen voordoen, zodat er herkenning en/of identificatie mogelijk is voor kinderen.

Elke Kwink les biedt diverse transitie momenten – waarbij het geleerde in fictieve wereld vertaald en toegepast wordt in de wereld van de kinderen – specifiek uitgewerkt in een zogenaamde ‘Kwink van de Week’ waardoor het aangeboden leerpunt ook in de tijd na de les zichtbaar blijft en kan bekijken. De Kwink van de Week is geformuleerd in termen van een concrete gedragsverwachting.

Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, omgaan met verschillen, rollen in een groep en aanpak van ruzies komen regelmatig in de lessen van Kwink aan de orde. Tijdens de lessen wordt gebruik gemaakt van verschillende (samen)werkvormen, zoals kringgesprekken, het voorlezen of vertellen van verhalen, het uitvoeren van oefeningen die de groepsvorming bevorderen. Door oefeningen, verhalen en gesprekken leren kinderen welk gedrag gewenst en effectief is, en welk gedrag onprettig en ongewenst is. Kinderen leren ook dat het eigen gedrag een keuze is.

4. ZIEN!

Wij volgen de leerlingen in hun ontwikkeling door jaarlijks de leerkrachtenvragenlijst in te vullen van ZIEN!. Vanaf groep 5 vullen de kinderen ook zelf een vragenlijst in, namelijk de ZIEN! leerlingvragenlijst. De vragenlijsten samen hebben het doel in kaart te brengen hoe leerlingen zich voelen en hoe de leerkracht het gedrag van de leerling ervaart. Dit heeft tot doel om eventuele problemen op school of knelpunten in de sociaal-emotionele ontwikkeling tijdig te signaleren. De resultaten van de ZIEN! vragenlijst(en) worden geanalyseerd door de groepsleerkracht en besproken

met de intern begeleider. Vervolgens is het doel om naar aanleiding van de resultaten met ouders, leerkracht en het kind tot een gezamenlijke vervolgaanpak te komen.

Ondanks alle aandacht die uitgaat naar het creëren van een fijne, veilige schoolomgeving, kan het toch zijn dat een kind het gevoel heeft dat hij of zij gepest wordt. Hij of zij kan dit gevoel delen met de leerkracht, een ouder of de contactpersoon op school. Het kan ook zijn dat de uitkomsten van de ZIEN! vragenlijsten het vermoeden doen rijzen dat een kind gepest wordt. In deze gevallen treedt hoofdstuk 6 van het anti-pestprotocol in werking.

5. Vermoedens of gevoelens van pesten – praat erover!

Wij willen dat alle kinderen zich op onze school veilig en vertrouwd voelen. Wij doen er alles aan om te voorkomen dat kinderen slachtoffer worden van pestgedrag. Kinderen, leerkrachten en ouders werken op onze school nauw samen om pestgedrag te voorkomen of te stoppen.

Voelt een kind zich gepest, dan luidt onze belangrijkste afspraak over het pesten:

Word je gepest, praat er thuis en op school over!

Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht bij pesten niet wordt opgevat als klikken. Het vragen om hulp of advies wordt niet gezien als klikken. Het is juist een eerste, goede stap naar het vinden van een oplossing voor iets dat een kind als heel vervelend ervaart.

Aanvullend maken wij met de kinderen een andere belangrijke afspraak. Een tweede stelregel is namelijk dat alle leerlingen de verantwoordelijkheid hebben om pesten of agressief gedrag (bij de leerkracht) aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep. Wanneer een kind dus merkt dat een medeleerling gepest wordt, dan is het zijn of haar verantwoordelijkheid dat bij de leerkracht te melden. We kijken niet weg en lopen niet met de pester mee, maar zoeken een goede oplossing voor de vervelende situatie.

Derde stelregel is dat wij op onze school willen samenwerken zonder bemoeienissen. School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen rondom pesten of agressie verwachten wij dat ouders met ons in gesprek gaan. Wij zullen dan onze verantwoordelijkheid nemen en trachten het probleem op te lossen.

6. Stappenplan anti-pestbeleid

Wanneer gevoelens of vermoedens van pesten door leerlingen of ouders worden aangegeven, gaat het hieronder vermelde stappenplan in werking.

Stap 1

De leerlingen proberen er eerst zelf uit te komen door hun grenzen aan te geven, zoals geleerd tijdens de lessen van Kwink. Het omschrijven van het gedrag dat niet leuk ervaren wordt, is belangrijk. Op het moment dat één van de leerlingen er niet uit komt, kan hij/zij er voor kiezen het probleem te negeren, weg te lopen. Helpt dit niet of lukt dit niet, dan wordt het probleem aan de meester of juf voorgelegd.

Stap 2

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek. Bedoeling is om samen met de leerlingen de ruzie of pesterijen op te lossen en afspraken te maken. Bij het oplossen van conflicten gaan we uit van “win-win” oplossingen. Deze vorm van werken geeft aan dat we allemaal verschillend (mogen) zijn. Conflicten horen erbij en geven je de mogelijkheid om je verder te ontwikkelen. Dit betekent dat wij kinderen de kans geven zelf hun conflicten op te lossen. De leerkracht neemt een begeleidende positie in. De oplossing van een conflict moet in redelijke mate tegemoetkomen aan de wensen van alle betrokkenen. Als de oplossing voor beiden goed is, spreken we van een “win-win” situatie.

Een verslag van het gesprek wordt in ParnasSys genoteerd en ouders worden geïnformeerd over de situatie.

Stap 3

Bij herhaling van pesterijen of conflicten tussen telkens dezelfde leerlingen, volgt een uitgebreide aanpak, die zowel de pester, de gepeste als de rest van de groep betreft. De begeleiding krijgt op onze school dus vorm via:

- Begeleiding van de gepeste leerling;
- Begeleiding van de pester;
- Begeleiding van de andere kinderen van de groep.

Begeleiding van de gepeste leerling:

- Praten met de ouders van de gepeste leerling. Het is belangrijk dat ouders en school over dezelfde informatie beschikken en de leerling op gelijke wijze ondersteunen.
- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Huilen of heel boos worden is vaak een reactie die de pester wil uitlokken. Geprobeerd wordt de gepeste leerling in te laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Nagaan welke oplossing de gepeste leerling zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken, zowel in het contact met de leerling als met de klasgenoten (positie versterken).
- De leerling niet “over-beschermen”. Hiermee wordt de leerling juist in een uitzonderingspositie geplaatst waardoor het pesten zelfs kan toenemen.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie. Bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Belonen als de leerling ander (effectief) gedrag laat zien.
- Indien gewenst wordt de extra begeleiding (oefeningen, beloningen, periodieke kindgesprekken, extra ondersteuning buiten school) omschreven in een individueel handelingsplan, dat richting en inhoud geeft aan de gezamenlijke inzet in de komende periode.
- In overleg met de intern begeleider hulp inschakelen: sociale vaardigheidstrainingen en/of schoolmaatschappelijk werk.
- De leerkracht voert na een afgesproken tijdspanne een evaluerend gesprek met de betrokkenen (leerling en ouders) om te bepalen wat er eventueel nog nodig is.

Begeleiding van de pester:

- Praten met de ouders van de pester. Het is belangrijk dat ouders en school over dezelfde informatie beschikken en de leerling op gelijke wijze corrigeren en ondersteunen.
- Praten, zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten.
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste. Bijvoorbeeld door de inzet van rollenspelen.
- Excuses laten aanbieden.
- Contract afsluiten waarin de pester aangeeft hoe hij/zij het gedrag wil en zal veranderen.

- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste leerling heeft.
- Straffen als de pester pest, belonen als de pester zich aan de afspraken en regels houdt.
- De leerling leren niet meteen “kwaad” te reageren, leren beheersen, de “Stop! – eerst nadenkenhouding” of een andere manier van gedrag aanleren.
- Inleven in het kind: wat is de oorzaak van het pesten? (Bijvoorbeeld: problematische thuissituatie, buiten gesloten voelen, jaloezie, verveling, de baas willen zijn (macht), voortdurende competitie aangaan, in een niet passende rol worden gedrukt.)
- In overleg met de intern begeleider hulp inschakelen: sociale vaardigheidstrainingen en/of schoolmaatschappelijk werk.
- De leerkracht voert na een afgesproken tijdspanne een evaluerend gesprek met de betrokkenen (leerling en ouders) om te bepalen wat er eventueel nog nodig is.

Begeleiding van de andere kinderen in de groep:

- Herhalen van de gemaakte groepsafspraken aan het begin van het schooljaar.
- Eventueel intensivering van de lessen vanuit Kwink, bewuste inzet van oefeningen die de groepsvorming bevorderen.
- Strategisch inzetten van werkvormen coöperatief leren (samenwerking bevorderen).
- De kinderen middels gesprekken bewust maken van de invloed die de (kunnen) hebben ten aanzien van het voortbestaan of het stoppen van het pestgedrag (meelopers/zwijgers gedrag laten zien).
- De kinderen stimuleren om voor zichzelf op te komen.
- De kinderen stimuleren om voor een ander op te komen.
- De sterke kanten van de gepeste leerling benadrukken.
- Samen spelen en samen werken met het gepeste kind stimuleren. Als kinderen elkaar beter kennen, neemt het pesten af. Van tevoren samen afspraken maken door bijvoorbeeld voor een pauze een “buitenspeelplan” te maken: “Wie speelt met wie, wat en waar?”
- De kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep.
- De leerkracht voert na een afgesproken tijdspanne een evaluerend gesprek met de klas.

Wanneer een leerkracht meer zicht wil krijgen op de onderlinge verhoudingen binnen de groep, kan hij of zij besluiten deze in kaart te brengen m.b.v. een sociogram. Een sociogram heeft als doel om sociale relaties en verbindingen in een groep zichtbaar te maken. Het sociogram kan dienen om problematische groepsituaties te herkennen en aan te pakken. Een sociogram geeft inzicht in de groepsstructuur van een klas op grond van gerichte vragen die aan de leerlingen gesteld worden. De leerkracht kan zijn of haar handelen afstemmen op grond van de uitkomsten van het sociogram. Te denken valt aan:

- wederzijds erkende vriendschappen ondersteunen;
- wederzijds erkende ‘afstand’ tussen leerlingen accepteren;
- gerichte inzet van samenwerkingsoefeningen op groepsniveau;
- individuele begeleiding van leerlingen die in het sociogram opvallen.

Sociogrammen worden alleen in overleg met de intern begeleider afgenomen. De intern begeleider bespreekt met de leerkracht hoe deze de afname van het sociogram zal inleiden en inkaderen. Ook wordt besproken welke acties de leerkracht zal ondernemen op basis van de uitkomsten van het sociogram.

7. Aanhoudend grensoverschrijdend gedrag

Bij herhaaldelijke ruzies of pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling. Hij of zij voert een gesprek met de leerling die pest of ruzie maakt en informeert zijn of haar ouders over het aanhoudende pestgedrag. Bij (aanhoudend) grensoverschrijdend gedrag blijven alle preventieve

maatregelen, zoals omschreven in hoofdstuk 3, 4 en 5, van kracht.

Het gedrag van de leerling wordt door de leerkracht beschreven in een notitie in ParnasSys.

8. Tot slot

Om pesten in school effectief aan te pakken, is het nodig dat alle krachten op positieve wijze worden gebundeld. Ook in moeilijke situaties blijven we daarom samen naar een oplossing zoeken. Want samen zijn wij verantwoordelijk voor het creëren van een fijne schoolomgeving voor alle kinderen.